

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Chemické látky, částicové složení látek

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Mgr. Helena Košťálová

Materiál je dostupný ze školního portálu <http://dum.voss-na.cz>, který provozuje
Vyšší odborná škola stavební a Střední průmyslová škola stavební arch. Jana Letzela, Náchod

Řešení:

Látky:

Co jsou látky?

Látkami je tvořeno všechno kolem nás. Látky jsou např. měď, lavice, vzduch, mléko apod.

Dělení látek: - podle skupenství: a) látky pevné - stálý tvar a objem - měď, dřevo, kámen;

b) látky kapalné - stálý objem, tvar není stálý, mění se podle tvaru nádoby, ve které se nacházejí - mléko, voda, rtuť;

c) látky plynné - beztvaré, jsou stlačitelné, rozpínavé - vzduch, kyslík, dusík.

- **podle složení:** a) chemické látky - vyznačují se určitými chemickými a fyzikálními vlastnostmi, které se nemění ani po opakovaném čištění té látky, např. destilovaná voda, O_2 , CO_2 ;

b) směsi - obsahují dvě nebo více složek. Složení je proměnlivé a jednotlivé složky jdou od sebe oddělit.

Směsi se dělí na homogenní (stejnorodé) - jedno skupenství, stejné fyzikální vlastnosti v celém objemu, např. roztok modré skalice, voda z vodovodu, čistý vzduch - a heterogenní (různorodé) - ve svých různých částech jiné fyzikální vlastnosti, např. písek, polévka, dřevotříska.

- **podle původu:** a) přírodní - ropa, dřevo, voda;

b) umělé - plasty, papír, nafta.

Kontrolní otázky: zařaďte příklady látek do příslušných skupin:

jedlý olej - kapalina, stejnorodá směs, umělá

destilovaná voda - kapalina, chemická látka, umělá

voda z řeky - kapalina, různorodá směs, přírodní

překližka - pevná látka, heterogenní směs, umělá

písek - pevná látka, heterogenní směs, přírodní

vzduch - plyn, homogenní směs, přírodní

oxid uhličitý - plyn, chemická látka, přírodní

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Mgr. Helena Košťálová

Chemické látky, částicové složení látek:

Složení chemických látek: látky se skládají z částic:

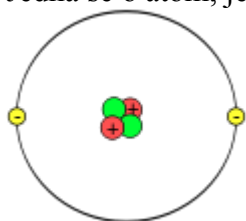
Atom - nejmenší částice hmoty dále chemicky nedělitelná, např. atom vodíku.

Molekula - tvořena nejméně dvěma atomy; jestliže jsou atomy téhož druhu, jedná se o molekulu prvku, např. N_2 , jestliže jsou v molekule nejméně dva různé druhy atomů, jedná se o molekulu sloučeniny, např. H_2O .

Ion - částice s kladným nábojem (kation) např. H^+ , nebo se záporným nábojem (anion), např. Cl^- .

Jaká nejmenší částice hmoty je dále chemicky nedělitelná?

Jedná se o atom, je dělitelný pouze fyzikálními metodami.

Popište a vysvětlete, co je na obrázku!¹

Na obrázku je znázorněn atom, atom se skládá z jádra - uprostřed, obsahuje kladně nabitě protony (červené) a může obsahovat neutrony, ty jsou bez náboje (zelené). Jádro má kladný náboj a je v něm soustředěna téměř veškerá hmotnost atomu. Kolem jádra je elektronový obal, ve kterém se pohybují elektrony (žluté). Jsou to záporně nabitě částice a je jich stejný počet, jako protonů v jádře. Atom je neutrální částice. Velikost elektronového obalu udává velikost atomu.

Co je prvek? Co je sloučenina? Jaké je jejich částicové složení?

Prvek je tvořen atomy téhož druhu, mohou ho tvořit buď samotné atomy - např. Cu, Ag, nebo může být tvořen molekulami - např. N_2 , O_3 .

Sloučenina je tvořena alespoň dvěma různými atomy, různé atomy pak tvoří molekulu - např. H_2O , HCl.

Co je ion? Uveďte druhy iontů včetně příkladu.

Ion je částice s kladným nebo záporným nábojem.

Částice s kladným nábojem má více protonů v jádře než elektronů v obalu - kation, např. Al^{3+} , Cu^{2+} .

Částice se záporným nábojem má více elektronů v obalu než protonů v jádře - anion, např. $(OH)^-$, Cl^- .

Kontrolní otázky: podle částicového složení zařaďte:

N_2 - molekula prvku, H_2SO_4 - molekula sloučeniny, Cu - atom prvku, Na^+ - kation, Cl^- - anion, H_2O - molekula sloučeniny, O_3 - molekula prvku.

¹ [cit. 2013-08-29]. Dostupný pod licencí Public domain na WWW: <<http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/a9/Atom.svg>>